

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่ง ฉันทภาษามคธ
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๕

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามคธ โดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง แต่ฉันทอะไร แจ่มชัดไว้ด้วย ฯ

สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ เป็นพระสัพพัญญูรู้สิ่งทีควรรู้ทั้งปวง และเป็นพระสัพพทัตสาวี เห็นการณ์ทีควรเห็นทั้งสิ้น เป็นพระธรรมราชา ธรรมสวามีในภพนี้เนื่องด้วยพระศาสนา ก็น่าทีจะทรงได้อิสระ เพื่อจะทรงบัญญัติจัดทำอย่างไร ๆ ได้ทุกเมื่อทุกประการ ถึงกระนั้น ก็หาได้ทรงอาศัยความเป็นอิสระนั้นทำอะไร ๆ ให้นอกเหนือเหลือล้ำกว่าเหตุไม่ ย่อมทรงประพฤติเป็นไปตามอำนาจแห่งเหตุการณ์ จึงไม่เป็นฐานทีบัณฑิตพิจารณาแล้วจะดำนิพระองค์ได้ พึงเห็นในการทรงบัญญัติพระวินัยสิกขาบท ย่อมทรงบัญญัติต่อเมื่อมีเหตุปรากฏเกิดขึ้นก่อนทุกข้อ จริงอยู่ เมื่อยังไม่มีผู้ประพฤติผิดเป็นนิทานปรกรณ์ ถ้าพระองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามล่วงหน้าไว้ก่อนข้อครหาทีจะพึงมีว่าพระองค์แสลงหาเรื่องกดขี่พระสาวก หากควรไม่ เธอทั้งหลายมีความเชื่อถือคอยทำตามคำสอนอยู่ จะต้องบัญญัติผูกมัดหนักหนาทำอะไร อนึ่ง เธอทั้งหลายล้วนแต่มีศรัทธาเลื่อมใสออกบรรพชา ทีไหนจะประพฤติต่ำช้าเช่นนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ โลกทีจะไม่สำคัญในกำลังพระปรีชาญาณ สิกขาบททีทรงบัญญัติไว้ทีจะง่อนแง่น ไม่เป็นแก่นสาร แต่เมื่อได้เหตุการณ์อันควรแล้วทรงบัญญัติ ย่อมตัดทางครหาเห็นปานนั้น โลกทีจะสำคัญในพระปรีชาสามารถ สิกขาบททีทรงบัญญัติแล้ว ทีจะเลียบขาดแน่นอน เมื่อมีผู้ประพฤติผิดเป็นนิทานปรกรณ์แล้วไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามปรามเด้า ชนทั้งหลายทีจะโพนทะนว่า พระองค์ทรงปล่อยปลดละเลยสาวก ให้ทีเยวประพฤติลามกตามอำเภอใจ ครั้นทรงมุลบัญญัติลงไปแล้ว ภายหลังการณ์ปรากฏว่ายังหละหลวม ไม่พอจะป้องกัน การล่วงละเมิดได้เด็ดขาด เช่นนี้ ย่อมทรงเพิ่มอนุบัญญัติให้รัดกุมเข้าอีก

ตามอำนาจแห่งเหตุ ไม่เช่นนั้น ก็จะเป็นพระบัญญัติสับปลับถ้าปรากฏว่าตั้งเครียดเกินไป ย่อมทรงอนุบัญญัติผ่อนลงมาพอควรแก่การณ์ เพื่อตรัสปรับปวาทโวหารว่า พระองค์ขาดพระเมตตา

อนึ่ง ในการทรงบัญญัติสิกขาบทนั้น ๆ เมื่อมีเรื่องเกิดขึ้นปรากฏแล้ว โปรดให้ประชุมภิกษุทั้งหลายเพื่อเป็นการหลักฐาน แลปิดช่องที่จะคัดค้านในภายหลัง ให้เรียกตัวผู้กระทำผิดมาในท่ามกลางประชุมภิกษุแล้ว ทรงซักถามตามระเบียบการอันชอบ เป็นอันเปิดโอกาสให้จำเลยแก้คดีได้เต็มที่ เมื่อผู้ผิดรับสารภาพเองแล้ว จึงตรัสดำหนิชี้โทษ ในการประพุดิเช่นนั้นแล้ว จึงทรงบัญญัติห้ามมิให้ทำต่อไป ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษามคร

พ.ศ. ๒๕๕๕

ปัฐยาวัตร

สพพณญ	สพพทสสาวิ	ชมมราชา	ตถาคโต
ชมมสามิ	จ หุตวาน	กรณียสุมิมตตโน	
อิสฺสโรเว	สกุโกติ	สพพกิจจํ	ปฺกุพพิคฺ
เอตมฺปน	น สพพตถ	พลกฺกาเรน	กฺพพติ
การณสฺส	วสณฺเณ	อนฺนุคตติ	สพพโส
ตสมานฺนุวิจ	วิญญฺหิ	เนวฺปวทิตโต	ชิโน
ตํสิกฺขาปทปฺลณตฺติ-		นิตานสฺมึ	อุปชฺชิต
สพพสิกฺขาปทาเน		ปฺลณาเปติ	นิวาริตฺ
อชฺฌาจารมตฺติกฺนเต		อสฺนเต	อิธ
อปฺลณเปสฺส	เจ สตฺถา	สิกฺขาปทํ	ปฺเรตริ
กถํ	หิ นาม	วิหเสสฺสติ	สาวเก
เอเต	อนฺวายิกา	อตฺตโน	วจนกฺกรา
กสฺมา	สิกฺขาปเทหเต	ปริเวเสสฺสตี	ชิโน
สพเพ	สทฺธาธิกา	สิกฺขาย	ติพฺพการว
อการสฺมาภินิกฺขมฺม	โหนติ	ปพฺพชฺ	อนการิยํ
เตสฺ	โก ตาทิสํ	นิตฺตถกํ	จริสฺสติ
อิตฺติปฺรฺฐปวาทา	น	ปฺริมฺจุเจยฺย	สพพโส ๑

อินทรวงศ์

เอวณฺหิ สตฺตา ปวรสฺส สตฺถุโน
 ถามณฺจ ฌาณํ อถ นาภิมณฺหเร
 ปณฺณตฺตสิทฺธาปทเมว ภิกฺขุณฺโ
 กุปฺเปยฺย สารตฺตนโต น ติฏฺฐเห
 พุทฺโธ ตฺถ ฌตฺวา อนฺรูปรการณํ
 ปณฺญาปเยตํ ว ตถา นีวาริตฺตุ
 นฺธุเนวรูปา ครหา วิมฺจเจเต
 เอวณฺหิ สตฺตาปิ สมฺนตฺตกฺขุโน
 ถามณฺจ ฌาณณฺจ สทาภิมณฺหเร
 ปณฺณตฺตสิทฺธาปทเมว ติฏฺฐตี ๑

วสันตติลก

ปณฺณตฺตติการณอนฺจฺฉวิเก นิทาเน
 อุปฺปชฺชิตฺเต ปกรณฺเ จ มฺุณินฺทรมฺเม
 อุทฺธมฺมอุพฺพิณยเมว อํกุสฺ ภิกฺขุ
 พุทฺโธ หิ เจ วินยทฺวปฺปฏิปนฺนภิกฺขุ
 สิทฺธาปทํ วิธมิตฺตุ น อปณฺณเปสฺส
 จิเยยฺยมนฺธิวเรว พหุ มนฺุสฺสา
 กสฺมา ฐรํ กุรุเต มฺุณี สวาเกสฺสุ
 เย ปาปกา อมฺมกาสุ ยถารุจฺฉินฺติ ๑

ปฐยาวัตร

ปจฺจนา โข มฺุลปณฺณตฺติ	สิถิลา อิติ ปากฺเฐ
อชฺชมาจารอติกฺกนฺเต	นาลํ นิกฺคณฺหิตฺตุ ยตี
เอวณฺหิ อนฺุปณฺณตฺติ	ทพฺุทํ กตฺวาน อุตฺตรี
ตํการณานฺุรูปเณ	ปณฺญาเปติ ตถาคโต

ปจฺจนา สฺวา อติทพฺพหาคิ
 นตฺถิ พุทฺธสฺส เมตฺตาคิ
 ตํการณานุรูปเณ
 ตํสิกฺขาปทปฺลยตฺถิ-
 พุทฺโธ ตสฺมี นิทานเณ จ
 สงฺฆมฺปิ สนฺนิปาเตตฺวา
 สจฺจํ ฆนฺเตติ วุตฺเตว
 สพฺพสิกฺขาปทานเณ

ปากฺกา โหติ กตฺถจि
 วาท์ วิโมจยํ จิโน
 กโรติ สิธิตํ อิมํ
 นิทานสฺมี อุปชฺชิตเณ
 ตสฺมี ปกรเณ อถ
 ปจฺจนิ ภิกฺขาतिकมฺมิกํ
 ทสฺเสตฺวาทีนํ อิธ
 ปฺลยเณปติ ปวฺพตฺถิยาติ ฯ